

Δήλωση σχετικά με το μέλλον των αγροτικών περιοχών και τη μελλοντική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Δεκέμβριος 2024

Περιεχόμενα

Προοίμιο	1
1. Το μέλλον των αγροτικών περιοχών αποτελεί πηγή ανησυχίας για το σύνολο της κοινωνίας μας	2
2. Οι αγροτικές προκλήσεις χρειάζονται επείγουσες απαντήσεις	3
3. Η μελλοντική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης πρέπει να λαμβάνει πιο σοβαρά υπόψη τις ανάγκες των αγροτικών περιοχών	4
4. Μετατροπή του μακρόπνοου οράματος για τις αγροτικές περιοχές σε συγκεκριμένη στρατηγική και υλοποίηση του μοντέλου του αγροτικού συμφώνου	5
5. Ανάπτυξη τοπικών ικανοτήτων και δημιουργία αισθημάτων οικειοποίησης σε τοπικό επίπεδο	6
6. Βελτίωση της παρακολούθησης των δαπανών της ΕΕ στις αγροτικές περιοχές	7

Στο μέτρο του δυνατού, η ομάδα εγκρίνει τις γνωμοδοτήσεις, τις συστάσεις ή τις εκθέσεις της με συναίνεση. Σε περίπτωση ψηφοφορίας, το αποτέλεσμα αποφασίζεται με απλή πλειοψηφία των μελών. Τα μέλη που καταψήφισαν ή απείχαν έχουν το δικαίωμα να επισυνάψουν στις γνωμοδοτήσεις, συστάσεις ή εκθέσεις έγγραφο στο οποίο συνοψίζεται η αιτιολόγηση της θέσης τους.

Οι γνώμες που εκφράζονται είναι μόνο της ομάδας συντονισμού του αγροτικού συμφώνου και δεν θα πρέπει να θεωρούνται αντιπροσωπευτικές της επίσημης θέσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Προοίμιο

Το αγροτικό σύμφωνο είναι μια πρωτοβουλία που προβλέπεται στην ανακοίνωση σχετικά με το μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ, με στόχο την οικοδόμηση συνεργασίας ανάμεσα στα διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης και με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η πρωτοβουλία για το αγροτικό σύμφωνο είναι μια διαδικασία πολυεπίπεδης διακυβέρνησης από τη βάση προς την κορυφή, στην οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενεργεί ως παράγοντας διευκόλυνσης.

Η ομάδα συντονισμού του αγροτικού συμφώνου (RPCG) συστάθηκε ως ειδική ομάδα της Επιτροπής για την περαιτέρω ανάπτυξη του αγροτικού συμφώνου και την καθοδήγηση της διαδικασίας. Ως μέλη¹⁾ της RPCG, αναγνωρίζουμε την κρίσιμη ανάγκη για στοχευμένη παρέμβαση και καινοτόμες πολιτικές για την αντιμετώπιση των πολυάριθμων προκλήσεων που προκύπτουν από την πληθυσμιακή συρρίκνωση, την πράσινη, την ψηφιακή και άλλες μεταβάσεις, καθώς και την οικονομική ύφεση στις αγροτικές περιοχές. Θα πρέπει να αναγνωριστεί και να αντικατοπτρίζεται στη διαχείριση των κονδυλίων και των πολιτικών της ΕΕ ότι η επιτυχία των αγροτικών κοινοτήτων είναι ζωτικής σημασίας όχι μόνο για τους κατοίκους των αγροτικών περιοχών, αλλά και για την ευρύτερη οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική ευημερία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της.

Συλλογικός μας στόχος είναι η δημιουργία δυναμικών και ανθεκτικών αγροτικών κοινοτήτων, ικανών να συμβάλουν στη βιώσιμη οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική μετάβαση. Ως εκ τούτου, τα μέλη της RPCG συνέταξαν από κοινού την παρούσα δήλωση, απαντώντας στις εννέα ερωτήσεις που τέθηκαν στην έκθεση «[Το μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ: βασικά επιτεύγματα και μελλοντική πορεία](#)», και ενέκριναν²⁾ τη δήλωση στις 12 Δεκεμβρίου 2024.

1. Το μέλλον των αγροτικών περιοχών αποτελεί πηγή ανησυχίας για το σύνολο της κοινωνίας μας

1.1. Η οικονομική και κοινωνική ευημερία της ΕΕ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις αγροτικές περιοχές

Οι αγροτικές κοινότητες διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην οικονομία της ΕΕ. Τομείς όπως η γεωργία και η βιώσιμη παραγωγή τροφίμων, η δασοκομία, η αλιεία και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ακμάζουν σ' αυτές τις περιοχές, στηρίζοντας την επισιτιστική ασφάλεια, τη διαχείριση των πόρων και τις ενεργειακές στρατηγικές (ιδίως την πράσινη ενέργεια).

Επιπλέον, οι αγροτικές περιοχές μετατρέπονται σε κόμβους οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως, μεταξύ άλλων, του αγροτουρισμού, του οικολογικού τουρισμού και των ψηφιακών επιχειρήσεων. Οι κοινότητες αυτές εμπλουτίζουν τον κοινωνικό ιστό της ΕΕ προσφέροντας έναν μοναδικό τρόπο ζωής που χαρακτηρίζεται από περισσότερο χώρο και στενότερες διαπροσωπικές σχέσεις εντός των τοπικών κοινοτήτων.

Επιπλέον, οι αγροτικές περιοχές διατηρούν τις τοπικές παραδόσεις και την πολιτιστική κληρονομιά, προωθώντας την πολιτιστική πολυμορφία, ενσωματώνοντας νεοεισερχόμενους και μετανάστες και ενισχύοντας την ασφάλεια στις παραμεθόριες περιοχές.

1.2. Οι αγροτικές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

Οι αγροτικές περιοχές είναι καίριας σημασίας τόσο για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής όσο και για την προσαρμογή στις επιπτώσεις της. Είναι το επίκεντρο της βιώσιμης παραγωγής τροφίμων, της διαχείρισης των γεωργικών εκτάσεων και των δασών, της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων και της παροχής υπηρεσιών οικοσυστήματος (ιδίως σε ευαίσθητα οικοσυστήματα, όπως τα βουνά και τα νησιά).

Η επιτυχία των στρατηγικών για το κλίμα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πόσο αποτελεσματικά δίνεται στις αγροτικές κοινότητες η δυνατότητα να υιοθετούν βιώσιμες πρακτικές, να ενισχύουν την ανθεκτικότητα και να συμβάλλουν στην παγκόσμια καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

1.3. Οι αγροτικοί πόροι δεν πρέπει να γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης και η διαχείρισή τους πρέπει να γίνεται με βιώσιμο τρόπο

Οι αγροτικές περιοχές διαθέτουν πολύτιμα φυσικά, πολιτιστικά και οικονομικά πλεονεκτήματα. Ωστόσο αυτά δεν θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης και κατάχρησης, αλλά θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με γνώμονα τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Για παράδειγμα, τα έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως οι ανεμογεννήτριες σε ορεινές περιοχές, θα πρέπει να ενσωματώνονται προσεκτικά, ώστε να εξισορροπούνται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τα συμφέροντα των τοπικών κοινοτήτων, διασφαλίζοντας ότι τα οφέλη φτάνουν στους ανθρώπους που ζουν εκεί.

Ομοίως, ο τουρισμός θα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο προσεκτικής διαχείρισης, ώστε να προστατεύονται τα αγροτικά τοπία και να διατηρείται η πολιτιστική κληρονομιά χωρίς να ασκούνται πιέσεις στα τοπικά οικοσυστήματα. Επιπλέον, το έδαφος και οι υδάτινοι πόροι απαιτούν υπεύθυνες πρακτικές διαχείρισης για την πρόληψη της υποβάθμισης και τη διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους για τις μελλοντικές γενιές.

1.4. Οι πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει να προωθούν τη βιώσιμη αγροτική ανάπτυξη με πιο στοχευμένο τρόπο

Οι πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει να προωθούν τη συμπεριληπτικότητα και τη βιώσιμη αγροτική ανάπτυξη, μεταξύ άλλων προωθώντας επενδύσεις σε υποδομές, βιώσιμες πρακτικές και νέους τοπικούς οικονομικούς τομείς (όπως η οικονομία κλειστού κύκλου, η κατανομή ενέργειας που βασίζεται σε κοινότητες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η κοινωνική και επικεντρωμένη στην κοινότητα οικονομία και η ψηφιοποίηση).

Οι πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι αγροτικές κοινότητες και οι κάτοικοί τους, καθώς και οι τοπικές κυβερνήσεις, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι ιδιωτικές οντότητες (συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών επιχειρήσεων), μπορούν να συμβάλουν θετικά στο μέλλον της Ένωσης με ισορροπημένο και βιώσιμο τρόπο.

2. Οι αγροτικές προκλήσεις χρειάζονται επείγουσες απαντήσεις

2.1. Οι αγροτικές περιοχές είναι αντιμέτωπες με δημογραφικές προκλήσεις και οικονομική παρακμή

Οι αγροτικές περιοχές βιώνουν έναν κύκλο πληθυσμιακής συρρίκνωσης και γήρανσης του πληθυσμού. Η οικονομική ύφεση και η μείωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και η έλλειψη πρόσβασης σε υπηρεσίες (όπως η προσβασιμότητα στις αγροτικές περιοχές και η επάρκεια και η οικονομική προσιτότητα των επιλογών κινητικότητας, η εκπαίδευση και η υγειονομική περίθαλψη), η έλλειψη στέγασης και πρόσβασης σε γη επιταχύνουν περαιτέρω τη μετανάστευση, ιδίως των νέων.

Οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού και η έλλειψη ευκαιριών ποιοτικής απασχόλησης, καθώς και το κλείσιμο επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων των τοπικών καταστημάτων) αποδυναμώνουν περαιτέρω τις αγροτικές κοινότητες και επιδεινώνουν τις δημογραφικές προκλήσεις.

2.2. Οι αγροτικές κοινότητες πρέπει να καινοτομήσουν για να προσαρμοστούν στην ψηφιακή, την πράσινη και την οικονομική μετάβαση

Οι αγροτικές κοινότητες αντιμετωπίζουν μοναδικές προκλήσεις στο πλαίσιο της προσαρμογής τους στην ψηφιακή, την πράσινη και την οικονομική μετάβαση. Η ανάγκη για σημαντικές επενδύσεις σε ανθεκτικές στις μελλοντικές εξελίξεις υποδομές και στην καινοτομία (συμπεριλαμβανομένων τεχνολογικών, κοινωνικών, επιχειρηματικών και σχετικών με τη διακυβέρνηση καινοτομιών) είναι επείγουσα, ώστε οι αγροτικές περιοχές να μην μείνουν στο περιθώριο αυτών των μετασχηματισμών.

2.3. Οι διαφορετικοί τύποι περιοχών αντιμετωπίζουν διαφορετικά είδη προκλήσεων και χρειάζονται στοχευμένες απαντήσεις

Πρέπει να αναγνωριστεί ότι οι διάφοροι τύποι αγροτικών περιοχών (π.χ. ορεινές, νησιωτικές, απομακρυσμένες περιοχές, καθώς και οι εξόχως απόκεντρες και οι παραμεθόριες περιοχές) προσφέρουν διαφορετικές ευκαιρίες και αντιμετωπίζουν διαφορετικά είδη προκλήσεων που απαιτούν διαφοροποιημένες πολιτικές απαντήσεις και παρεμβάσεις, όπως τονίζεται στο άρθρο 174 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για παράδειγμα: η απόσταση από τα αστικά κέντρα και οι συνδέσεις μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών αποτελούν κομβικό ζήτημα· οι ορεινές περιοχές έχουν ειδικές ανάγκες λόγω των προκλήσεων που σχετίζονται με την προσβασιμότητα και την πρόσβαση σε υπηρεσίες· οι εξόχως απόκεντρες περιοχές αντιμετωπίζουν επίσης σημαντικούς περιορισμούς που συνδέονται με το περιορισμένο εδαφικό τους πεδίο εφαρμογής, τον νησιωτικό τους χαρακτήρα και την απομόνωσή τους, καθώς και το κόστος που οφείλεται στη σημαντική απόστασή τους από τις μεγάλες αγορές· οι παραμεθόριες περιοχές είναι συχνά ιδιαίτερα εκτεθειμένες σε ζητήματα ασφάλειας, οικονομική ύφεση και γεωπολιτικές εντάσεις.

2.4. Οι περιορισμοί ως προς τις ικανότητες περιορίζουν την ικανότητα των αγροτικών κοινοτήτων να ενεργούν και να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση

Οι αγροτικές κοινότητες αντιμετωπίζουν συχνά σημαντικούς περιορισμούς ως προς τις ικανότητες, οι οποίοι επιδεινώνονται περαιτέρω από τη δημογραφική αλλαγή, ιδίως λόγω της φυγής νέων και μορφωμένων ατόμων. Επιπλέον, οι αγροτικές κοινότητες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την εθελοντική εργασία και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, παράγοντες οι οποίοι αμφότεροι απαιτούν μεγαλύτερη στήριξη και μεγαλύτερη αναγνώριση.

Οι προαναφερθέντες περιορισμοί εμποδίζουν την ικανότητα των αγροτικών κοινοτήτων να εξασφαλίζουν χρηματοδότηση και να προβαίνουν σε αποτελεσματικό μακροπρόθεσμο σχεδιασμό. Οι αγροτικές περιοχές συχνά δεν διαθέτουν στοχευμένη χρηματοδότηση, ενώ όταν υπάρχει διαθέσιμη χρηματοδότηση, γραφειοκρατικά εμπόδια —όπως υπερβολικά περίπλοκες διαδικασίες— περιορίζουν την αποτελεσματική χρήση της. Η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ), παρά τα δυνατά της σημεία και τις αποδεδειγμένες επιδόσεις της, επί του παρόντος υποχρηματοδοτείται και δεν αξιοποιείται επαρκώς.

3. Η μελλοντική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης πρέπει να λαμβάνει πιο σοβαρά υπόψη τις ανάγκες των αγροτικών περιοχών

3.1. Ενίσχυση της στήριξης μέσω πολλαπλών πολιτικών και πολλαπλών χρηματοδοτήσεων για τις αγροτικές περιοχές, καθώς και της αγροτικής θωράκισης

Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης θα πρέπει να ακολουθεί μια ολιστική και ολοκληρωμένη προσέγγιση πολιτικής, υπογραμμίζοντας τη σημασία της αγροτικής θωράκισης διαφόρων πολιτικών. Η έννοια της αγροτικής θωράκισης, η οποία προβλέπει την «επανεξέταση των πολιτικών μέσω ενός αγροτικού πρίσματος, ώστε οι πολιτικές αυτές να καταστούν κατάλληλες για τον επιδιωκόμενο σκοπό για όσους ζουν και εργάζονται σε αγροτικές περιοχές»³, πρέπει να μην αποτελεί απλώς μια αφηρημένη αρχή, αλλά να ενισχυθεί μέσω σχετικών κανονισμών, διαδικασιών και ολοκληρωμένης μεθοδολογικής καθοδήγησης.

Η χρηματοδότηση των πολιτικών αγροτικής ανάπτυξης θα πρέπει επίσης να προέρχεται από έναν συνδυασμό ευρωπαϊκών, εθνικών και περιφερειακών πηγών. Απαιτείται συντονισμένη προσπάθεια σε διάφορες πολιτικές και ταμεία της ΕΕ, καθώς και σε άλλες χρηματοδοτικές ροές, ώστε οι αγροτικές κοινότητες να λαμβάνουν τους πόρους που χρειάζονται. Τα ενδιαφερόμενα μέρη των αγροτικών περιοχών θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό των σχετικών πολιτικών.

3.2. Ενίσχυση τοποκεντρικών προσεγγίσεων με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων, όπως το πρόγραμμα LEADER/ΤΑΠΤΚ και τα έξυπνα χωριά

Η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ) θα πρέπει να χρησιμοποιείται ευρύτερα ως βασική μέθοδος για τον προσδιορισμό των αναγκών, την ανάπτυξη τοπικών σχεδίων και στρατηγικών, τον σχεδιασμό και την υλοποίηση τοπικών έργων και τη διανομή κονδυλίων. Η ΤΑΠΤΚ είναι μια προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή για την περιφερειακή και την τοπική ανάπτυξη, στο πλαίσιο της οποίας οι τοπικές κοινότητες πρωτοστατούν στον προσδιορισμό και την αντιμετώπιση των αναπτυξιακών αναγκών τους, μεταξύ άλλων μέσω της λήψης αποφάσεων σε τοπικό επίπεδο (όπως οι ομάδες τοπικής δράσης, οι ΟΤΔ), της συμμετοχής των τοπικών παραγόντων και της προσέγγισης πολλαπλών χρηματοδοτήσεων.

Με αυτόν τον τρόπο δίνεται επίσης η δυνατότητα να αντιμετωπίζονται οι ανάγκες πιο στοχευμένα, με βάση την περιοχή. Το πρόγραμμα LEADER αποτελεί την κύρια μέθοδο ΤΑΠΤΚ που χρησιμοποιείται επιτυχώς στις αγροτικές περιοχές εδώ και δεκαετίες, ενώ η χρηματοδοτούμενη από πολλές πηγές ΤΑΠΤΚ σε αγροτικές και μη αγροτικές περιοχές έχει προωθηθεί σημαντικά, χωρίς όμως να έχει υιοθετηθεί ευρέως στα κράτη μέλη.

Πιο πρόσφατα, εμφανίστηκαν και άλλες τοπικές προσεγγίσεις με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων, ιδίως τα έξυπνα χωριά. Τα έξυπνα χωριά αποσκοπούν στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των αγροτικών κοινοτήτων μέσω της προώθησης της τεχνολογικής και κοινωνικής καινοτομίας σε τοπικό και αγροτικό επίπεδο, σύμφωνα με τις αρχές της ΤΑΠΤΚ (δηλαδή του συμμετοχικού, ολιστικού τοπικού προγραμματισμού και της υλοποίησης καινοτόμων έξυπνων πρωτοβουλιών με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων).

3.3. Ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της στήριξης της ΕΕ και των αγροτικών κινήματων

Εκτός από τα επίσημα μέσα της ΕΕ για την ΤΑΠΤΚ, υπάρχει ένα ισχυρό δίκτυο συνδεσιμότητας εντός της κοινωνίας των πολιτών σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου ενός ευρέος φάσματος τοπικών ομάδων, ενώσεων χωριών και περιφερειακών ενώσεων, αναπτυξιακών ταμείων, κοινωνικών επιχειρήσεων, κοινοτικών συμβουλίων, τοπικών εταιρικών σχέσεων και άλλων παραγόντων.

Πολλά από αυτά τα «αγροτικά κινήματα» έχουν μακρά παράδοση (εδώ και πάνω από 50 χρόνια) και έχουν αναπτύξει ένα σύστημα εθνικών και ευρωπαϊκών αγροτικών κοινοβουλίων για να δώσουν φωνή στις αγροτικές κοινότητες και να βελτιώσουν τις τοπικές ικανότητες. Η χρηματοδότηση για τα δίκτυα αυτά —που προέρχεται κυρίως από περιφερειακές ή εθνικές κυβερνήσεις και συνεισφορές των μελών— θα πρέπει να συμπληρώνεται από ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, προκειμένου να διατηρηθούν οι κρίσιμες ικανότητες των εν λόγω δικτύων.

3.4. Να ακουστεί η φωνή των αγροτικών περιοχών και να βελτιωθεί η εκπροσώπηση των συμφερόντων τους στη χάραξη πολιτικής

Ανεξάρτητα από το αν η ΕΕ θα ακολουθήσει μια προσέγγιση ενιαίου ταμείου ή πολλών ταμείων για τις μελλοντικές πολιτικές και τα προγράμματα υπό επιμερισμένη διαχείριση, δεν αρκεί

πλέον να επαφίεται πλήρως στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών η απόφαση για το τι ποσοστό της ενωσιακής χρηματοδότησης θα διαθέσουν για σκοπούς αγροτικής ανάπτυξης.

Ενώ οι αγροτικές περιοχές είναι ζωτικής σημασίας για τη βιώσιμη ευρωπαϊκή ανάπτυξη και βρίσκονται στο επίκεντρο των δράσεων για το κλίμα, η εκπροσώπηση των συμφερόντων των αγροτικών περιοχών και κοινοτήτων —πέραν της γεωργίας— είναι σχετικά αδύναμη, σε σύγκριση με άλλα τομεακά και εδαφικά (π.χ. αστικά) συμφέροντα. Κατά συνέπεια, δεν έχει δοθεί η δέουσα προσοχή στις αγροτικές περιοχές και στις αγροτικές κοινότητες στο πλαίσιο των πολιτικών και της χρηματοδότησης.

3.5. Εντολή στα κράτη μέλη να διαθέσουν ένα ελάχιστο μερίδιο κονδυλίων για την αγροτική ανάπτυξη

Σύμφωνα με τις αρχές της αγροτικής θωράκισης, η RPCG τάσσεται υπέρ μιας σταθερής δέσμευσης και σαφών απαιτήσεων από την πλευρά της ΕΕ έναντι των κρατών μελών. Σύμφωνα με αυτές τις αρχές, ένα υποχρεωτικό ποσοστό όλων των κονδυλίων της ΕΕ στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, ιδίως των κονδυλίων της πολιτικής συνοχής και της ΚΓΠ (π.χ. τουλάχιστον 30 %), πρέπει να διατίθεται σε αγροτικές περιοχές και αγροτικές κοινότητες, για στόχους αγροτικής ανάπτυξης πέραν της γεωργίας.

3.6. Να καταστεί υποχρεωτική η υψηλότερη ελάχιστη κατανομή κονδυλίων μέσω της προσέγγισης ΤΑΠΤΚ

Η τρέχουσα κατανομή ενός ποσοστού ύψους 5 % μέσω της ΤΑΠΤΚ δεν είναι πλέον αρκετή. Ένα υποχρεωτικό μερίδιο των κονδυλίων που προορίζονται για την αγροτική ανάπτυξη (π.χ. τουλάχιστον 10 %) θα πρέπει να κατανέμεται μέσω τοπικών και τοποκεντρικών μηχανισμών ΤΑΠΤΚ (όπως το πρόγραμμα LEADER και τα έξυπνα χωριά), ώστε να διασφαλίζεται ότι οι

τοπικές κοινότητες θα διαθέτουν τους χρηματοδοτικούς πόρους που απαιτούνται για την προώθηση της δικής τους ανάπτυξης.

3.7. Εξέταση ενός ειδικού προγράμματος και ενός ειδικού ταμείου αγροτικής ανάπτυξης ως εναλλακτικής λύσης

Πιστεύουμε ότι απαιτείται υποχρεωτική ελάχιστη κατανομή των κονδυλίων της ΕΕ για την αγροτική ανάπτυξη (ανεξάρτητα από το τελικό σενάριο πολιτικής και χρηματοδότησης), όπως ορίζεται στο σημείο 3.5. Ωστόσο, εάν αυτό αποδειχθεί ανέφικτο, θα πρέπει να συσταθεί και να χρηματοδοτηθεί επαρκώς ένα ειδικό Ευρωπαϊκό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ERUDF) και ένα ειδικό πρόγραμμα (π.χ. τουλάχιστον το 30 % του συνόλου των κονδυλίων της ΕΕ —βλ. σημείο 3.5).

Η προσέγγιση αυτή θα αναδείκνυε σημαντικά τα αγροτικά ζητήματα στο πλαίσιο των πολιτικών της ΕΕ και θα εξασφάλιζε αυξημένη χρηματοδότηση για τις αγροτικές κοινότητες. Επιπλέον, οι πρωτοβουλίες ΤΑΠΤΚ θα πρέπει να λαμβάνουν αυξημένη χρηματοδοτική στήριξη και στο πλαίσιο του ERUDF, εάν προκριθεί αυτή η επιλογή.

3.8. Παροχή ευελιξίας στα κράτη μέλη κατά τον καθορισμό προτεραιοτήτων και στρατηγικών αγροτικής ανάπτυξης

Ενώ τα κονδύλια για την αγροτική ανάπτυξη θα πρέπει να είναι υποχρεωτικά, η ευελιξία είναι ζωτικής σημασίας για να μπορούν τα κράτη μέλη να χρηματοδοτούν ειδικούς στόχους προσαρμοσμένους στις οικείες στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης, οι οποίοι ευθυγραμμίζονται με το ευρύτερο πλαίσιο και τις προτεραιότητες που έχει θέσει η ΕΕ. Είναι απαραίτητο ένα μοντέλο χρηματοδότησης βασισμένο στις ανάγκες και προσανατολισμένο στα αποτελέσματα, το οποίο να αντικατοπτρίζει τις διαφορετικές απαιτήσεις των αγροτικών και αστικών περιοχών.

4. Μετατροπή του μακρόπνοου οράματος για τις αγροτικές περιοχές σε συγκεκριμένη στρατηγική και υλοποίηση του μοντέλου του αγροτικού συμφώνου

4.1. Μετατροπή του μακρόπνοου οράματος για τις αγροτικές περιοχές σε στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης σε όλα τα επίπεδα

Το μακρόπνοο όραμα της ΕΕ για τις αγροτικές περιοχές πρέπει να μετατραπεί σε συγκεκριμένες στρατηγικές σε ενωσιακό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Τα κράτη μέλη θα πρέπει

να υποχρεούνται να αναπτύξουν εθνικές (και περιφερειακές) στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης σύμφωνα με τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ που καθορίζονται σε στρατηγικά έγγραφα, όπως το μακρόπνοο όραμα της ΕΕ για τις αγροτικές περιοχές, η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και η ψηφιακή δεκαετία.

Οι στρατηγικές πρέπει να σχεδιάζονται σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη των αγροτικών περιοχών, μεταξύ άλλων και

σε τοπικό επίπεδο, ώστε να διασφαλίζεται ότι αντικατοπτρίζουν επαρκώς τις τοπικές προτεραιότητες και ανάγκες.

4.2. Δημιουργία του μοντέλου του αγροτικού συμφώνου μέσω ισχυρών διοργανικών δομών και συντονισμού

Σε περιφερειακό, εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, οι προσπάθειες αγροτικής ανάπτυξης θα πρέπει να συντονίζονται μέσω ειδικών θεσμικών πλαισίων που διασφαλίζουν τόσο τον οριζόντιο όσο και τον κάθετο συντονισμό. Θα πρέπει να τηρούνται οι αρχές και οι μηχανισμοί που ορίζονται στη δημοσίευση του αγροτικού συμφώνου με τίτλο «[Υλοποίηση του αγροτικού συμφώνου στα κράτη μέλη](#)».

Τα ορισθέντα εθνικά και περιφερειακά κυβερνητικά μέλη και οι υποχρεωτικές διυπουργικές ομάδες συντονισμού μπορούν να διασφαλίσουν τη συνοχή των πολιτικών και να συμβάλουν στην αποτελεσματική αγροτική θωράκιση. Οι μηχανισμοί αυτοί μπορούσαν να αποτελούν προϋπόθεση για την πρόσβαση στο μερίδιο των κονδυλίων για την αγροτική ανάπτυξη.

Σε επίπεδο ΕΕ, μια ειδική Γενική Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης (ΓΔ RURAL) θα μπορούσε να εξορθολογίσει και να συντονίσει τις φιλοδοξίες και τις προσπάθειες στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης. Επιπλέον, θα πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία και ο συντονισμός μεταξύ των αρμόδιων γενικών διευθύνσεων (ΓΔ AGRI, ΓΔ REGIO, —ενδεχομένως— μιας μελλοντικής ΓΔ RURAL και άλλων σχετικών ΓΔ).

4.3. Ανάπτυξη ικανοτήτων για τις διαχειριστικές αρχές στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης και της αγροτικής θωράκισης

Η αγροτική θωράκιση θα πρέπει να ενσωματωθεί σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, ιδίως κατά το προνομοθετικό και το μετανομοθετικό στάδιο. Οι διαχειριστικές αρχές και άλλοι καίριες σημασίας οργανισμοί χάραξης πολιτικής πρέπει να εκπαιδεύονται στην αγροτική ανάπτυξη και την αγροτική θωράκιση, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών. Η τεχνική εμπειρογνώση και η ανάπτυξη ικανοτήτων είναι ουσιαστικής σημασίας για τη στήριξη των εν λόγω αρχών στη διαχείριση των αγροτικών στρατηγικών.

5. Ανάπτυξη τοπικών ικανοτήτων και δημιουργία αισθημάτων οικειοποίησης σε τοπικό επίπεδο

5.1. Ενίσχυση της ικανότητας σε τοπικό επίπεδο μέσω ειδικής χρηματοδότησης και τεχνικής στήριξης

Οι αγροτικές κοινότητες, ιδίως αυτές που είναι μικρές και έχουν περιορισμένους πόρους, θα πρέπει να λαμβάνουν τεχνική στήριξη, προκειμένου να αναπτύξουν ιδέες για έργα και να διαχειρίζονται τις αιτήσεις χρηματοδότησης. Αυτός ο στόχος μπορεί να διευκολυνθεί από τις ομάδες τοπικής δράσης (ΟΤΔ), τα εθνικά αγροτικά δίκτυα και τα ειδικά ευρωπαϊκά δίκτυα (συμπεριλαμβανομένων των δικτύων αγροτικών δήμων).

Θα πρέπει να διατεθούν επαρκή κονδύλια της ΕΕ για τη δικτύωση, την τεχνική βοήθεια και τις προπαρασκευαστικές δράσεις σε επίπεδο ΕΕ, ώστε να αναπτυχθούν ικανότητες και να καταστεί δυνατή η ανταλλαγή εμπειριών σε επίπεδο ΕΕ (αλλά και με αγροτικές περιοχές σε τρίτες χώρες).

5.2. Παροχή ευελιξίας στις διαδικασίες υποβολής αιτήσεων για τους τοπικούς δικαιούχους

Στη διαδικασία υποβολής αιτήσεων θα πρέπει να επιτραπεί μεγαλύτερη ευελιξία και άνοιγμα στον πειραματισμό.

Η απλούστευση των δημοσιονομικών κανόνων με την καθιέρωση πληρωμών βάσει αποτελεσμάτων και την ευρύτερη χρήση επιλογών απλουστευμένου κόστους (ΕΑΚ, όπως οι μοναδιαίες δαπάνες και τα κατ' αποκοπή ποσά) θα συμβάλει στην ελάφρυνση του φόρτου για τα μικρότερα έργα. Η χρηματοδότηση βάσει επιδόσεων και τα εξορθολογισμένα συστήματα υποβολής χρηματοοικονομικών εκθέσεων είναι ουσιαστικής σημασίας για τη στήριξη πρωτοβουλιών των τοπικών κοινοτήτων.

5.3. Παροχή αρχικής χρηματοδότησης για την προετοιμασία έργων και την ανάπτυξη ιδεών

Η αρχική χρηματοδότηση —για παράδειγμα, για την ανάπτυξη ιδεών, την εκπόνηση έργων και την προετοιμασία— και οι καταλυτικοί πόροι είναι ζωτικής σημασίας στα πρώτα στάδια των πρωτοβουλιών και των έργων. Νέες προσεγγίσεις, όπως οι παρουσιάσεις έργων σε επενδυτές, θα μπορούσαν να συμπληρώσουν τις επίσημες γραπτές προτάσεις, παρέχοντας στους λιγότερο έμπειρους δικαιούχους περισσότερες ευκαιρίες πρόσβασης σε χρηματοδότηση.

5.4. Στήριξη των αγροτικών κοινοτήτων στην καινοτομία και στις διεθνείς ανταλλαγές

Η στήριξη της καινοτομίας από το στάδιο της σύλληψης της ιδέας είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση δημιουργικών λύσεων στις αγροτικές κοινότητες. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει

να δοθεί στην παροχή της δυνατότητας σε μικρότερους φορείς να συμμετέχουν σε έργα καινοτομίας και σε διασυνοριακές συνεργασίες. Οι μικρές αγροτικές κοινότητες θα πρέπει να λαμβάνουν τεχνική στήριξη και να έχουν βελτιωμένη άμεση πρόσβαση σε προγράμματα της ΕΕ υπό άμεση διαχείριση, όπως το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» και το Interreg.

6. Βελτίωση της παρακολούθησης των δαπανών της ΕΕ στις αγροτικές περιοχές

6.1. Αξιοποίηση των υφιστάμενων πλαισίων παρακολούθησης και των δεδομένων, και εξέταση ποιοτικών πτυχών

Τα δεδομένα (όπως αυτά που συλλέγονται και παρουσιάζονται μέσω του αγροτικού παρατηρητηρίου) αναμένεται να βελτιώσουν την τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής. Τα υφιστάμενα πλαίσια συλλογής δεδομένων και παρακολούθησης θα πρέπει να αξιοποιηθούν, με έμφαση σε κείριους κοινωνικούς και οικονομικούς δείκτες που παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με την ευημερία των αγροτικών κοινοτήτων.

Εκτός από τα ποσοτικά δεδομένα, θα πρέπει να ενσωματωθούν στο σύστημα παρακολούθησης ποιοτικοί δείκτες που αποτυπώνουν άυλα οφέλη, όπως το κοινωνικό κεφάλαιο και η συνοχή της κοινότητας. Επιπλέον, η συλλογή δεδομένων θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα (δηλαδή τα αποτελέσματα και τον αντίκτυπο πέραν της διάρκειας των υποστηριζόμενων έργων).

6.2. Παρακολούθηση των δαπανών της ΕΕ ανάλογα με τους τομείς και τους τύπους περιοχών

Τα κονδύλια της ΕΕ θα πρέπει να επισημαίνονται ανά τομέα και περιοχή, ώστε να γίνεται καλύτερα κατανοητό το μερίδιο

των κονδυλίων που διατίθεται στις αγροτικές περιοχές και να διασφαλίζεται ότι οι περιοχές αυτές λαμβάνουν το μερίδιο των πόρων που τους αναλογεί. Η επισήμανση ανά περιοχή θα πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες των αγροτικών περιοχών (βλ. σημείο 2.3), ιδίως των περιοχών που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής (π.χ. βουνά, νησιά, παραμεθόριες και εξόχως απόκεντρες περιοχές).

Η προσέγγιση αυτή συμβάλλει στην πρόληψη καταστάσεων στις οποίες η χρηματοδότηση ωφελεί δυσανάλογα τις αγροτικές περιοχές που διαθέτουν περισσότερες ικανότητες. Η εφαρμογή ενός τέτοιου συστήματος επισήμανσης θα καταστήσει δυνατή την αποτελεσματικότερη παρακολούθηση της κατανομής των κονδυλίων και θα διασφαλίσει την επίτευξη των στόχων αγροτικής ανάπτυξης.

6.3. Ανάπτυξη δεικτών SMART για τοπικά έργα

Για τα τοπικά έργα θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα τυποποιημένο σύνολο δεικτών SMART (ειδικοί, μετρήσιμοι, εφικτοί, σχετικοί και χρονικά προσδιορισμένοι). Η παροχή τεχνικής στήριξης στα ενδιαφερόμενα μέρη των αγροτικών περιοχών για τη μέτρηση αυτών των δεικτών θα διασφαλίσει τη συνέπεια στην αξιολόγηση των έργων. Ωστόσο, αυτό θα πρέπει να επιτευχθεί χωρίς την επιβολή δυσανάλογου διοικητικού φόρτου στα τοπικά ενδιαφερόμενα μέρη / στους δικαιούχους έργων για τη συλλογή δεδομένων.

1 Εκπρόσωποι ευρωπαϊκών μη κυβερνητικών οργανώσεων, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, επιχειρηματικών οργανώσεων και δημόσιων αρχών· εκπρόσωποι της ακαδημαϊκής κοινότητας και ερευνητικών οργανισμών· εκλεγμένοι εκπρόσωποι τριών δικτύων που απαρτίζουν τη διευθύνουσα ομάδα του Ευρωπαϊκού Αγροτικού Κοινοβουλίου (ELARD, ERCA, PREPARE)· το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (COMAGRI και COMREGI), εκπροσωπούμενο από μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η Επιτροπή των Περιφερειών (NAT και COTER), εκπροσωπούμενη από τα μέλη της (τοπικές και περιφερειακές αρχές), και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (NAT και ECO), εκπροσωπούμενη από τα μέλη της· τρία κράτη μέλη —εκπρόσωποι της τριάδας των Προεδριών του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης— δύο εκπρόσωποι ανά κράτος μέλος, ένας αρμόδιος για την αγροτική ανάπτυξη και ένας για την εδαφική συνοχή.

2 Η RPCG εγκρίνει τις γνώμες, τις συστάσεις ή τις εκθέσεις της με συναίνεση (με απλή πλειοψηφία). Η παρούσα δήλωση εγκρίθηκε από 29 από τα 31 μέλη της RPCG.

3 https://rural-vision.europa.eu/action-plan/cross-cutting/rural-proofing_en?prefLang=en.

**Συμμετοχή στην κοινότητα του αγροτικού
συμφώνου και στη διαδικτυακή πλατφόρμα**
https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/become-member_en

 ruralpact.rural-vision.europa.eu/index_en

 info@rural-pact.eu

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2024

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2024, CC-BY 4.0

Φωτογραφία εξωφύλλου: © Flickr

Η Υπηρεσία Στήριξης του Αγροτικού Συμφώνου είναι ένα έργο που υλοποιείται από

PRINT ISBN 978-92-68-24260-5 doi:10.2762/1093619 KF-01-25-002-EL-C

PDF ISBN 978-92-68-24259-9 doi:10.2762/6278162 KF-01-25-002-EL-N

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης